

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2004. július 8.*

A C-502/01. sz. és C-31/02. sz. egyesített ügyekben,

A Bírósághoz a Sozialgericht Hannover (Németország) (C-502/01. sz. ügy) és a Sozialgericht Aachen (Németország) (C-31/02. sz. ügy) által az EK 234. cikk alapján benyújtott, az e bíróság előtt

Silke Gaumain-Cerri

és

a **Kaufmännische Krankenkasse — Pflegekasse**

között,

a **Bundesversicherungsanstalt für Angestellte**

* Az eljárás nyelve: német.

részvételével,

valamint

Maria Barth

és

a Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz

között,

a PAX Familienfürsorge Krankenversicherung és

a Bundesministerium für Gesundheit und Soziale Sicherung

részvételével,

folyamatban lévő eljárásban az EK-Szerződés, valamint a másodlagos jogszabályoknak az Unió polgárai szabad mozgására vonatkozó rendelkezései, különösen az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelet (HL 1997. L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) által módosított és napra készké tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, J.-P. Puissochet (előadó), R. Schintgen,
F. Macken és N. Colneric bírák,

főtanácsnok: A. Tizzano,
hivatalvezető: R. Grass,

figyelembe véve a következők által benyújtott írásbeli észrevételeket:

- a Kaufmännische Krankenkasse — Pflegekasse képviselőiben K. Böttcher, meghatalmazotti minőségben,
- a német kormány képviselőiben C.-D. Quassowski és M. Lumma, meghatalmazotti minőségben (C-31/02. sz. ügy),
- a görög kormány képviselőiben D. Kalogiros és G. Alexaki, meghatalmazotti minőségben (C-31/02. sz. ügy),

— az Európai Közösségek Bizottsága nevében H. Michard és H. Kreppel, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel az előadó bíró jelentésére,

a főtanácsnok indítványának a 2003. december 2-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- ¹ A 2001. december 12-i és a 2002. január 18-i végzéssel, amelyek 2001. december 27-én (C-502/01. sz. ügy), illetve 2002. február 4-én (C-31/02. sz. ügy) érkeztek a Bírósághoz, a Sozialgericht Hannover és a Sozialgericht Aachen az EK 234. cikk alapján előzetes döntéshozatal céljából az EK-Szerződés rendelkezéseinek, az Unió polgárai szabad mozgására vonatkozó másodlagos jogszabályoknak és különösen az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelet (HL 1997. L 28., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 3. kötet, 3. o.) által módosított és napra készké tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i

1408/71/EGK tanácsi rendeletnek (a továbbiakban: 1408/71/EGK rendelet) az értelmezésére vonatkozó kérdéseket tettek fel.

- 2 A kérdéseket a S. Gaumain-Cerri és a Kaufmännische Krankenkasse — Pflegekasse (a továbbiakban: KKH ápolási pénztár), illetve a M. Barth és a Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz (Rajna-vidéki Biztosítóintézet) közötti jogvita keretében nyújtották be, miután e két intézmény megtagadta a nevezett személyek öregségi nyugdíjjáruléka fizetésének átvállalását, amelyre a nevezettek azon a címen tartanak igényt, hogy harmadik személyként egy önmaga ellátására képtelen személyt ápolnak, aki a német ápolási társadalombiztosítással (a továbbiakban: ápolási biztosítás) kapcsolatos ellátások kedvezményezettje.

A nemzeti jogi háttér

- 3 Az ápolási biztosítást Németországban a Sozialgesetzbuch (társadalombiztosítási törvénykönyv; a továbbiakban: SGB) XI. könyvét alkotó Pflegeversicherungsgesetz (az ápolási társadalombiztosításra vonatkozó törvény) vezette be 1995. január 1-jétől kezdve. A törvény célja a biztosítottak önellátásra képtelen állapota miatt felmerülő költségek fedezése, amelyek abból adódnak, hogy a mindennapi élethez szükséges tevékenységek (testi higiénia, táplálkozás, mozgás, a háztartás vezetése stb.) végrehajtásához a biztosított folyamatosan más személyek segítségére szorul.
- 4 Minden — önkéntes vagy kötelező betegbiztosítás által — biztosított személy az ápolási biztosításhoz is fizet járulékot.

- 5 Az ápolási biztosítás célja mindenekelőtt az, hogy közvetlen ellátás formájában fedezze a harmadik személyek által végzett otthoni ápolás következtében felmerülő költségeket. Ez a szolgáltatás, az úgynevezett „otthoni ápolás”, amelynek mértéke az érintett önellátásra képtelenségének fokától függ, a kedvezményezett választása szerint nyújtható valamely elismert intézmény általi ápolás, illetve havi járadék, az úgynevezett „ápolási segély” formájában, ami a kedvezményezett számára lehetővé teszi, hogy kiválassza az állapotának legmegfelelőbb segítségnyújtási módot.
- 6 Az ápolási biztosítás ezen túl jogot biztosít a biztosítottnak az idősök otthonában vagy a gondozóházakban nyújtott ápolás fedezetére, a biztosítottat gondozó harmadik személy szabadsága idejére annak helyettesítését fedező közvetlen segélyre, a biztosított állapotából következő különböző költségek és térítések fedezetére, mint például speciális berendezések beszerzése és üzembe helyezése vagy a biztosított lakásának átalakítása.
- 7 Végül, a nevezett biztosítás meghatározott körülmények között fedezi az öregségi és rokkantsági nyugdíj járulékait, valamint a biztosítottat gondozó harmadik személy balesetbiztosítását.
- 8 A két alapeljárásban éppen az öregségi nyugdíjjárulékra vonatkozó fedezetről van szó.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 9 S. Gaumain-Cerri — német állampolgár — és francia állampolgárságú férje franciaországi lakosok, és egy németországi székhellyel rendelkező vállalkozásnál dolgoznak részmunkaidőben mint határ menti ingázók. Mindketten e jogcímen tartoznak a német ápolási biztosítás rendszerébe. Velük lakó fiuk fogyatékos személy, és szülei jogán az ápolási biztosítás címén ellátásokat vesz igénybe, nevezetesen az ápolási segítyt. Az önellátásra képtelen személyt gondozó harmadik személy szerepét a szülők vállalták, otthon és önkéntesen. Ennek ellenére a KKH ápolási biztosító pénztár, amely ebben az esetben az önellátásra képtelenség kockázatával szemben biztosító intézmény, megtagadja S. Gaumain-Cerrinek és férjének az önellátásra képtelen személy gondozásáért járó öregségi nyugdíjjárulék fizetésének átvállalását, azzal az indokkal, hogy lakóhelyük nem Németország területén található. Az SGB vonatkozó rendelkezései értelmében, tekintetbe véve az említett tevékenység nem hivatásos jellegét és a nemzeti területen található lakóhely hiányát, a nevezett személyeknek sem kötelezettségük, sem joguk nem lenne a kötelező öregségi nyugdíj vonatkozásában. A nevezett tevékenység nem hivatásos jellege miatt az 1408/71/EGK rendelet szerinti munkavállalói minőség sem vonatkozna rájuk.

- 10 M. Barth Belgiumban, a német határ közelében élő német állampolgár, aki egy nyugalmazott hivatalnokot gondoz Németországban. Gondozottjától kb. 400 eurónak megfelelő havi jövedelemhez jut. Az SGB vonatkozó rendelkezései értelmében M. Barth gondozói tevékenysége sem tekinthető hivatásosnak. M. Barth egyébként semmilyen szakmai tevékenységet nem folytat. Az általa gondozott, önmaga ellátására képtelen személy az ápolási biztosítással kapcsolatos ellátásait két intézménytől, a Landesamt für Besoldung und Versorgung Nordrhein-Westfalentől mint a nyugállományú közalkalmazottak alap-társadalombiztosítási intézményétől, valamint a PAX Familienfürsorge Krankenversicherungtól (a továbbiakban: PAX) mint kötelező kiegészítő jellegű, szerződésen alapuló magánbiztosítótól kapja, amelynek feltételei a törvény erejénél fogva az alap-társadalombiztosító tekintetében

alkalmazandó feltételekhez hasonlóak. M. Barth Németországon kívül eső lakóhelyének okán, akárcsak S. Gaumain-Cerri esetében, a Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz elrendelte M. Barth — addig a PAX és a Landesamt által fizetett — nyugdíjjárulék fizetésének megszüntetését.

- 11 S. Gaumain-Cerri és M. Barth a számukra kedvezőtlen döntésekkel kapcsolatban a Sozialgericht Hannoverhez, illetve a Sozialgericht Aachenhez fordultak, és az ápolási biztosítótól öregségi nyugdíjjárulékuk fizetésének átvállalását kérik, önellátásra képtelen személy ápolása jogcímén.

- 12 A fentiek alapján a Sozialgericht Hannover az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:
 - „1) Az 1408/71/EGK rendelet 1. cikke szerinti »betegségbiztosítási ellátások« és »öregségi ellátások« kifejezések magukban foglalják-e, és az adott esetben milyen körülmények között foglalják magukban az egyik biztosítóintézet részéről valamely másik biztosítóintézet részére nyújtott ellátásokat, amikor a biztosított csak elvont és közvetlen előnyét élvezzi ennek (nyugdíjjárulékok fizetése egy ápolási biztosító pénztár részéről annak a javára, aki nem hivatásos jogcímén folytat gondozási tevékenységet)?

 - 2) Az elsődleges vagy másodlagos közösségi jog által szankcionált megkülönböztetés tilalmából levezethető-e, hogy az 1) bekezdésben említett ellátásokat a biztosított vagy az ellátás közvetlen kedvezményezettjének lakóhelyétől, illetve attól függetlenül kell folyósítani, hogy az ellátás alapjául szolgáló tevékenységet Németország vagy az Európai Unió másik tagállamának területén folytatták-e?”

- 13 A Sozialgericht Aachen is az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Az 1408/71/EGK rendelet [...] rendelkezései alkalmazhatók-e az ápolási biztosítás német rendszerére abban az esetben, ha az ápolási biztosítás fedezete (esetleg részben) a Sozialgesetzbuch (német társadalombiztosítási kódex) — soziale Pflegeversicherung (ápolási társadalombiztosítás) — (SGB XI.) 23. és 110. cikkének együttes értelmében egy magánbiztosítóval kötött ápolási biztosítási szerződésből származik?
- 2) Az SGB XI. 44. cikkének és a Sozialgesetzbuch — Gesetzliche Rentenversicherung (öregségi nyugdíj jogi szabályozása) — (SGB VI.) 3. cikke 1. a pontjának első mondata, valamint 166. cikke 2. bekezdésének együttes értelmében az ápolási biztosító terhére és a nem hivatalos ápolást végző személyek javára megállapított járulékok az 1408/71/EGK rendelet 4. cikke 1. bekezdésének a) pontja szerinti »betegségbiztosítási ellátásoknak« minősülnek-e? Igenlő válasz esetén: ezek az ellátások folyósíthatók-e olyan személyek javára, akik az illetékes társadalombiztosító intézmény államában gyakorolják az ápolási tevékenységet, de egy másik tagállam területén laknak?
- 3) Az SGB XI. 19. cikke értelmében ápolási tevékenységet végző személyek az EK 39. cikk szerinti munkavállalóknak minősülnek-e? Igenlő válasz esetén: megtagadható-e tőlük az »öregségi nyugdíjjárulék fizetésében« megnyilvánuló ellátás azon a címen, hogy az adott személyek nem rendelkeznek lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel az illetékes állam területén?»

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

- 14 A német kormány azt állítja, hogy a Sozialgericht Aachen által feltett kérdések megalapozatlanok. A kormány szerint M. Barth-nak — abból adódóan, hogy az ápolási tevékenységet Németországban végzi — már a nemzeti jog szerint joga van az öregségi nyugdíjjarulék fizetéséhez. M. Barth lakóhelyének nincs jelentősége, fellebbezésének pedig helyt kell adni.

- 15 Ahogyan azt a Bíróság többször is kiemelte: az EK 234. cikk szerinti eljárás a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti együttműködés eszköze, amely lehetővé teszi, hogy a Bíróság a nemzeti bíróságok számára biztosítsa a közösségi jognak az előttük folyó jogviták megoldásához szükséges értelmezését. Ugyanakkor nem a Bíróság feladata, hogy az említett eljárás keretében a tagállam nemzeti jogát értelmezze, hanem — egyes kivételes esetektől eltekintve — a nemzeti bíróé; csak ő ismeri közvetlenül az ügyben szereplő tényeket és a felek által előadott érveléseket, neki kell vállalnia a meghozandó bírói döntés felelősségét, az ügy teljes ismeretében neki kell mérlegelnie az előtte fekvő jogvitában felmerült jogi kérdéseket, valamint azt, hogy a meghozandó ítélethez szükséges-e előzetes döntéshozatali határozat (lásd különösen az 53/79. sz. Damiani-ügyben 1980. február 14-én hozott ítélet [EBHT 1980., 273. o.] 5. pontját). Ebben az esetben nem tűnik úgy, hogy a Sozialgericht Aachen által előterjesztett kérdések olyan kivételes esetre vonatkoznának, amely indokolná, hogy a nemzeti bíróság ne vizsgálja meg azokat.

Az ügy érdeméről

- 16 A két kérdést előterjesztő bíróság által benyújtott kérdések lényegében két fő aspektust érintenek.
- 17 Először: a bíróságok azt kérdezik, hogy egy olyan ellátás, mint az ápolási biztosítást fedező intézmény által egy önellátásra képtelen személyt otthon ápoló személy öregségi nyugdíjjáruléka fizetésének átvállalása, az alapügyekben szereplő körülmények között az 1408/71/EGK rendelet értelmében betegségbiztosítási vagy öregségi ellátásnak minősül-e. A Sozialgericht Aachen ezenkívül még azt a kérdést is felteszi, hogy a válasz szempontjából jelentősége van-e annak a ténynek, hogy az említett ellátást egy olyan magánbiztosító nyújtja, amely a M. Barth által ápolat személy tekintetében a PAX-szal azonos feltételekkel működik (a Sozialgericht Hannover és a Sozialgericht Aachen első kérdése, valamint ez utóbbi második kérdésének első része).
- 18 Másodszor: a kérdést előterjesztő bíróságok azt kérdezik, hogy a Szerződés — különösen az EK 39. cikk, az 1408/71/EGK rendelet vagy egyéb másodlagos jogi rendelkezés — ellentétben áll-e az említett ellátás azon a jogcímen való megtagadásával, hogy az önellátásra képtelen vagy az őt ápoló személy — az alapügyekben szereplő körülmények között — az illetékes állam vagy azon biztosító-intézmény államának területén kívül lakik, amellyel az önellátásra képtelen személy ápolási biztosítást kötött (a Sozialgericht Hannover második kérdése, a Sozialgericht Aachen második kérdésének második része, valamint harmadik kérdése).

Az 1408/71/EGK rendelet alkalmazásáról olyan harmadik személy öregségi nyugdíjjaruléka fizetésének átvállalása tekintetében, aki az alapügyekben szereplő körülmények között önellátásra képtelen személyt ápol

- 19 A 160/96. sz. Molenaar-ügyben 1998. március 5-én hozott ítéletében (EBHT 1998., I-843. o.), amely választ adott egy olyan jogvita keretében benyújtott előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre, amelynek tárgya ápolási biztosítás által fedezett, Németország területén lakóhellyel nem rendelkező személyek részére folyósított ápolási segély megtagadása volt, a Bíróság kijelentette:

„22 [...] az iratokból az derül ki, hogy az ápolási biztosítás ellátásai — különösen gazdasági szempontból — a mások ápolásától függő személyek autonómiájának kiterjesztését célozzák. A bevezetett rendszer inkább a megelőzést és a rehabilitációt igyekszik támogatni, mintsem az ápolást, és az otthoni ápolást előnyben részesíti az intézményekben történő ápolással szemben.

- 23 Az ápolási biztosítás jogot biztosít bizonyos, a biztosított önellátásra képtelen állapotából eredő költségek (mint például az otthoni vagy szakintézményekben történő ápolás, a biztosított számára szükséges berendezések beszerzése, lakásában végzett munkálatok) részleges vagy teljes megtérítésére, valamint havi segély folyósítására, amely lehetővé teszi, hogy a biztosított tetszése szerint dönthessen az ápolás módjáról és például arról, hogy valamilyen formában fizetést adjon az őt ápolóknak. Az ápolási biztosítás rendszere ezenkívül e harmadik személyek közül egyesek baleset-, öregségi és rokkantsági biztosítását is fedezi.

- 24 Az ilyen jellegű ellátásoknak lényegében az a céljuk, hogy a más ápolásától függő személyek élet- és egészségi körülményeinek javítása érdekében kiegészítsék a

betegségbiztosítás ellátásait — amely biztosításhoz egyébként szervezeti szinten kapcsolódnak.

- 25 Ennélfogva ezeket az ellátásokat — bár saját jellegzetességekkel bírnak — úgy kell tekinteni, mint az 1408/71/EGK rendelet 4. cikke 1. bekezdésének a) pontja szerinti »betegségbiztosítási ellátásokat.«
- 20 Ebből a döntésből az következik, hogy az önmaga ellátására képtelen személyt ápoló harmadik személy öregségi nyugellátásának biztosítására irányuló ellátások — az ápolási biztosításban foglaltakhoz hasonlóan — az 1408/71/EGK rendelet 4. cikke 1. bekezdésének a) pontja szerinti »betegségbiztosítási ellátásnak» minősülnek, az ápoló személy javára. Jelen eljárásban semmilyen különös körülmény nem utal ezen megállapítás újraértékelésének szükségességére.
- 21 Az a körülmény, hogy az önmaga ellátására képtelen személyt ápoló harmadik személy ebből az ellátásból személyes előnyökhöz is jut, ahogyan azt a PAX kiemelte, nem befolyásolja azt a tényt, hogy az a személy, akinek állapota többféle ápolási ellátás nyújtását indokolja, ily módon egy olyan mechanizmus kedvezményezettje, melynek az a célja, hogy az illető a legkedvezőbb körülmények között juthasson hozzá az állapotának megfelelő ápoláshoz. Az említett ellátás tehát ezen a jogcímen kétségtől a betegségbiztosítás körébe tartozik. Ugyanez a megállapítás érvényes másfelől a tényleges ápolási segélyre, amennyiben azt teljes egészében vagy részben arra használják fel, hogy kifizessék azt a harmadik személyt, aki az önmaga ellátására képtelen személyt ápolja, mint ahogyan ez M. Barth esetében történt.

- 22 Hasonlóképpen az a tény, hogy az ápolási ellátást — magánjogi szerződés alapján, részben vagy teljes egészében — több alkalommal magánbiztosító folyósította, ebben az esetben nem szolgáltathat jogalapot arra, hogy az ellátást kizárják az 1408/71/EGK rendelet alkalmazási köréből, miután az említett szerződés megkötése közvetlenül a szóban forgó társadalombiztosítási jogszabályok alkalmazásából következik. E tekintetben, ellentétben azzal, amit a görög kormány állított a Bírósághoz benyújtott észrevételeiben, a kérdéses kötelezettség nem következik közvetlenül az olyan rendelkezésekből, mint az 1408/71/EGK rendelet 1. cikke j) pontja második bekezdésének a szerződésekre vonatkozó rendelkezései, amelyek elvben ki vannak zárva az említett rendelet alkalmazási köréből.

- 23 A kérdést előterjesztő bíróságok első — jelen ítélet 17. pontjában összefoglalt — kérdéscsoportjára tehát azt kell válaszolni, hogy egy olyan ellátás, mint az ápolási biztosítást fedező intézmény által egy önellátásra képtelen személyt otthon ápoló személy öregségi nyugdíjjaruléka fizetésének átvállalása, az alapügyekben szereplő körülmények között az 1408/71/EGK rendelet szerinti betegségbiztosítási ellátásnak minősül, az önellátásra képtelen személy javára.

Megtagadható-e az önellátásra képtelen személyt ápoló harmadik személy öregségi nyugdíjjaruléka fizetésének átvállalása azon a címen, hogy az egyik vagy a másik személy lakóhelye nem az illetékes tagállam területén található?

- 24 Mindenekelőtt azt kell megvizsgálni, hogy az S. Gaumain-Cerri ügyéhez hasonló esetekben az önellátására képtelen személy otthoni ápolását végző harmadik személy öregségi nyugdíjjaruléka fizetésének átvállalása az ápoló személy lakóhelye szerinti állam vagy az illetékes állam joga szerint történik, amikor a két állam nem azonos.

25 Az idézett Molenaar-ítélet kapcsán a Bíróságot arra kérték, vizsgálja meg, hogy az ápolási biztosítás különféle ellátásai „természetbeni” betegségbiztosítási ellátásnak vagy „pénzbeli” betegségbiztosítási ellátásnak minősülnek-e. Az 1408/71/EGK rendelet 19. és 20. cikkeinek értelmében ugyanis, amelyek az alkalmazott vagy önálló munkavállalók és családtagjaik betegség- és anyasági biztosítását illetően olyan helyzetekre vonatkoznak, amikor az érdekeltek — különösen a határ menti ingázók — nem az illetékes, hanem valamely másik tagállamban rendelkeznek lakóhellyel, az a tény, hogy „természetbeni” ellátásról vagy „pénzbeli” ellátásról van-e szó, meghatározhatja, hogy melyik nemzeti jogot kell alkalmazni.

26 A már idézett Molenaar-ítéletben a Bíróság kijelentette:

„31 A 61/65. sz. Vaassen-Göbbels-ügyben 1966. június 30-án hozott ítéletében (EBHT 1966., 407. o., különösen 429. o.), a migráns munkavállalók szociális biztonságáról szóló, 1958. szeptember 25-i 3. rendelet (HL 1958. 30., 561. o.) kapcsán — amely az 1408/71/EGK rendelet elődje volt, és ugyanazokat a kifejezéseket használta — a Bíróság már kijelentette, hogy a „»természetbeni ellátások« fogalma nem zárja ki az adós intézmény által lebonyolított kifizetéseket jelentő szolgáltatásokat, különösen ha ezek a költségek átvállalása vagy visszatérítése formájában nyilvánulnak meg, és hogy a »pénzbeli ellátások« fogalma lényegében azokra az ellátásokra vonatkozik, amelyek a beteg munkavállaló bérének elvesztését kompenzálják.

32 Mint az már [...] említésre került, az ápolási biztosítási ellátások részben a biztosított önmaga ellátására képtelen állapotából adódó költségek átvállalását vagy megtérítését jelentik, különösen az orvosi természetű költségeket. Az ilyen ellátások, amelyek célja a biztosított akár otthoni, akár szakintézményben történő ápolása, berendezések beszerzése és munkálatok költségeinek fedezése, vitathatatlanul az 1408/71/EGK rendelet [...] 19. [cikke] 1. bekezdésének a) pontja szerinti »természetbeni ellátások« közé tartoznak.

- 33 Ellenben ha az ápolási segély célja az, hogy fedezze az önellátásra képtelenség állapotából adódó, különösen a harmadik személy által nyújtott ápolásra vonatkozó költségeket, nem pedig az, hogy kompenzálja a kedvezményezett bérének elvesztését, az ápolási segély olyan jelleget mutat, amely megkülönbözteti a betegségbiztosítás természetbeni ellátásaitól.
- 34 Egyrészt: az ápolási segély ellátásának folyósítása periodikus, és nem függ sem az egyes költségek — mint például az ápolási költségek — előzetes folyósításától, sem a költségeket igazoló iratok bemutatásától. Másrészt: az ápolási segély összege állandó, és nem függ a kedvezményezett által a normális élet fenntartásához ténylegesen megfizetett költségektől. Harmadrészt: a kedvezményezett szabadon használhatja fel az ily módon folyósított összegeket. Mindezen túl, ahogyan maga a német kormány is rámutatott, az ápolási segélyt a kedvezményezett úgy is felhasználhatja, hogy megjutalmazza belőle valamelyik családtagját vagy bárkit a környezetéből, aki őt ellenszolgáltatás nélkül ápolja.
- 35 Az ápolási segély tehát egyfajta anyagi segítség, amely lehetővé teszi a mások ápolásától függő személyek életkörülményeinek javítását úgy, hogy kompenzálja az állapotukból adódó jelentősebb költségeket.
- 36 Meg kell tehát állapítani, hogy egy olyan ellátás, mint az ápolási segély, az 1408/71/EGK rendelet [...] 19. [cikke] 1. bekezdésének b) pontja szerinti »pénzbeli ellátások« fogalmkörébe tartozik.”

- 27 Az önmaga ellátására képtelen személyt ápoló harmadik személy öregségi nyugdíjjáruléka fizetésének átvállalását szintén a betegségbiztosítás körébe tartozó pénzbeli ellátásnak kell minősíteni, mivel a tényleges ápolási segélyhez viszonyítva kiegészítő jellegű, abban az értelemben, hogy ez utóbbi az előbbi közvetlen kiegészítését szolgálja, egyik lehetséges felhasználási formájának céljából, nevezetesen a harmadik személy által végzett ápolás igénybevételének megkönnyítésére.
- 28 Az 1408/71/EGK rendelet 19. cikke 1. bekezdésének b) pontjából és a 2. bekezdésből tehát az következik, hogy a munkavállaló azon családtagjainak, akik nem az illetékes tagállamban rendelkeznek lakóhellyel, a lakóhelyük szerinti tagállamban kell részesülniük a betegségbiztosítás pénzbeli ellátásaiban, amelyeket a másik tagállam illetékes intézménye a rá vonatkozó jogszabályok alapján nyújt, feltéve, hogy a nevezett családtagok a lakóhely szerinti állam jogszabályainak értelmében jogosultak ezekre az ellátásokra. Ennélfogva azon harmadik személy öregségi nyugdíjjáruléka fizetésének átvállalása, aki olyan — franciaországi lakóhellyel rendelkező, önmaga ellátására képtelen — személyt ápol, aki egy, a német ápolási biztosítási rendszerben biztosított munkavállaló családtagja, az illetékes német intézménynek kell biztosítania a német ápolási biztosításról szóló jogszabályok szerint, úgy, mintha a nevezett önmaga ellátására képtelen személy Németországban rendelkezne lakóhellyel — kivéve, ha ez utóbbi személynek a francia jogszabályok szerint az említett azonos ellátáshoz van joga.
- 29 Az iratokból nem következik, hogy az első alapügyben a KKH ápolási biztosító pénztár azt állította volna, hogy a francia jogszabályok lehetővé teszik S. Gaumain-Cerri öregségi nyugdíjjáruléka fizetésének átvállalását, az önmaga ellátására képtelen fia ápolásának jogcímén. Ennek a lehetőségnek a hiányában az illetékes — tehát ez esetben a német — állam jogszabályait kell alkalmazni, az előző pontban említett feltételekkel.
- 30 Olyan esetben, mint az M. Barth által ápolts személy esete, vitathatatlanul annak az illetékes államnak — jelen esetben tehát Németországnak — a jogszabályait kell alkalmazni, ahol az önmaga ellátására képtelen személy lakóhelye van.

- 31 Végül meg kell vizsgálni, hogy olyan helyzetben, amikor az illetékes állam jogszabályait kell alkalmazni, az illetékes intézmény megtagadhatja-e az ápolási biztosítás egyik különleges ellátásának — nevezetesen az önmaga ellátására képtelen személyt ápoló harmadik személy nyugdíjjáruléka — folyósítását azon a jogcímen, hogy a harmadik személy lakóhelye nem az illetékes tagállam területén van.
- 32 Az alapügyekben szereplőkhöz hasonló esetekben mindenképpen tagadó választ kell adni, anélkül hogy nyilatkozni kellene arról — mint azt egyes, a Bírósághoz észrevételeket benyújtó beavatkozók tették —, hogy az érintett harmadik személyek az EK 39. cikk vagy az 1408/71/EGK rendelet szerinti munkavállalóknak minősülnek-e, avagy sem.
- 33 Vitathatatlan, hogy az alapügyekben szereplő harmadik személyek az Unió EK 17. cikk szerinti polgárai.
- 34 Az uniós polgári jogállás lehetővé teszi, hogy az azonos helyzetben lévő tagállami állampolgárok az EK-Szerződés alkalmazásának keretében, az e tekintetben kifejezetten előírt kivételektől eltekintve, azonos jogi elbánásban részesüljenek (lásd különösen a C-224/98. sz. D'Hoop-ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-6191. o.] 28. pontját).
- 35 Az alapügyekben szereplőkhöz hasonló esetekben az önmaga ellátására képtelen személyt ápoló harmadik személy nyugdíjjáruléka fizetése átvállalásának csak azzal az indokkal történő megtagadása, hogy a harmadik személy lakóhelye nem annak az

illetékes államnak a területén van, amelynek jogszabályait alkalmazni kell, ahhoz vezet, hogy eltérő bánásmódban részesítenek azonos helyzetben lévő személyeket — vagyis olyanokat, akik az ugyanazon jogszabályok hatálya alá tartozó ápolási biztosítás kedvezményezettjei számára az illetékes állam jogszabályai szerinti nem hivatásos jellegű ápolást nyújtanak. Ebben az összefüggésben, tekintetbe véve az önmaguk ellátására képtelen személyeket ápoló harmadik személyek által gyakorolt tevékenység célját, a harmadik személyek lakóhelyének kérdése nem az eltérő bánásmódot igazoló és az eltérő helyzeteket objektív módon megállapító tényező, hanem hasonló helyzetekben alkalmazott egyenlőtlen bánásmód, amely a közösségi jog által tiltott megkülönböztetés egyik eleme.

- 36 A fellebbviteli bíróságok második, jelen ítélet 18. pontjában összefoglalt kérdés-csoportjára tehát úgy kell válaszolni, hogy az alapügyekben is szereplő ellátáshoz hasonló ellátás esetében, mint a német ápolási biztosítás alapján egy, az illetékes állam területén lakó biztosítottnak vagy valamely másik tagállam területén lakó, munkavállaló családtagjaként ilyen biztosítás által fedezett személynek nyújtott ellátás, az EK-Szerződéssel, különösen a 17. cikkel, valamint az 1408/71/EGK rendelettel ellentétes az, hogy az illetékes intézmény megtagadja a harmadik személyként a nevezett ellátások kedvezményezettjét ápoló tagállami állampolgár nyugdíjáruléka fizetésének átvállalását, mert ez a harmadik személy vagy a nevezett kedvezményezett nem az illetékes, hanem valamely másik tagállamban rendelkezik lakóhellyel.

A költségekről

- 37 A Bíróságnál észrevételt előterjesztő német és görög kormány, valamint a Bizottság részéről felmerült költségek nem téríthetők meg. Mivel ez az eljárás az alap-eljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróságok előtt folyamatban lévő eljárások egy-egy szakaszát képezi, ezek a bíróságok döntenek a költségekről.

A fenti indokok alapján

A BÍRÓSÁG (második tanács)

a Sozialgericht Hannover és a Sozialgericht Aachen 2001. december 12-i, illetve 2002. január 8-i végzéseivel hozzá intézett kérdésekre válaszolva a következőképpen határozott:

- 1) Egy olyan ellátás, mint az ápolási biztosítást fedező intézmény által egy önellátásra képtelen személyt otthon ápoló személy öregségi nyugdíjjáruléka fizetésének átvállalása, az önmaga ellátására képtelen személy javára történő betegségbiztosítási ellátásnak minősül, amelyre az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelet által módosított és napra készé tett, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet vonatkozik.
- 2) Az alapügyekben is szereplő ellátásokhoz hasonló ellátás esetében — mint például a német ápolási biztosítás alapján az illetékes állam területén lakó biztosítottnak vagy a valamely másik tagállam területén lakó, munkavállaló családtagjaként ilyen biztosítás által fedezett személynek nyújtott ellátás — az EK-Szerződéssel, különösen az EK 17. cikkel, valamint az 1408/71/EGK rendelettel ellentétes az, hogy az illetékes intézmény megtagadja a

harmadik személyként az ellátások kedvezményezettjét ápoló tagállami állampolgár öregségi nyugdíjjáruléka fizetésének átvállalásában megtestesülő ápolási biztosítást, kizárólag azon a jogcímen, hogy ez a harmadik személy vagy az ilyen biztosítás által fedezett személy nem az illetékes, hanem valamely másik tagállamban rendelkezik lakóhellyel.

Timmermans

Puissochet

Schintgen

Macken

Colneric

Kihirdetve Luxembourgban, a 2004. július 8-i nyilvános ülésen.

R. Grass

C. W. A. Timmermans

hivatalvezető

a második tanács elnöke